

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 035 «Філологія»

Взаємозв'язок цілей навчання іноземної мови

Допущено до захисту «__» _____ 2020 р.

Зав. каф. германської філології _____ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:
студентка групи ПР-62
Артемюк Анна Олександрівна

Науковий керівник:
к. філол. наук, доц.
Шуменко Ольга Анатоліївна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІЛЕЙ ТА ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	5
1.1 Цілі навчання іноземної мови.....	5
1.2 Функції та характеристики цілей навчання іноземної мови	10
РОЗДІЛ 2 ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ	13
2.1 Реалізація цілей навчання іноземної мови на початковому етапі.....	13
2.2 Реалізація цілей навчання іноземної мови на середньому етапі.....	17
2.3 Реалізація цілей навчання іноземної мови на старшому етапі.....	19
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	24
ДОДАТКИ.....	27

ВСТУП

Проблема змісту та цілей в методиці викладання іноземних мов продовжує залишатися однією з найбільш актуальних. Не менш важливим є взаємозв'язок між змістом навчання та соціальним порядком суспільства. З розвитком суспільства, а також у зв'язку з історичними перетвореннями у світі змінюються і цілі, і зміст освіти в цілому.

У зв'язку із мінливими потребами спеціалістів з іноземних мов у змісті навчання акцент зміщувався від оволодіння мовними аспектами на основі граматики та методів перекладу до оволодіння мовленням та розвитком комунікативної компетентності учнів.

У даний час зростає роль іноземної мови як шкільного предмета у навчанні не лише самої мови, а й іншомовної культури носіїв цієї мови, тож потрібно розглядати поняття змісту та цілей навчання та їхніх складових з метою виявлення можливостей оптимізації змісту та цілей навчання іноземною мовою в нових історичних умовах.

Тож, тема нашої бакалаврської роботи «Взаємозв'язок цілей навчання іноземної мови» є **актуальною**.

Багато вчених-методистів розглядали проблему взаємозв'язку цілей навчання іноземної мови, серед яких вагомий внесок зробили і дослідили: Бардашевська І. С., Боковенко Н. Р., Демчик Л. П., Заруба О. П., Захарченко А. О., Ніколаєва С. Ю., Попіль І. Ф., Brown Н. D., Harmer J. та інших.

Метою даної бакалаврської роботи є теоретичне обґрунтування та аналіз шляхів реалізації цілей навчання іноземної мови на різних етапах.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Розглянути цілі навчання іноземної мови.
2. Описати функції та характеристики цілей навчання іноземної мови.
3. Проаналізувати реалізацію цілей навчання іноземної мови на початковому етапі.

4. Проаналізувати реалізацію цілей навчання іноземної мови на середньому етапі.

5. Проаналізувати реалізацію цілей навчання іноземної мови на старшому етапі.

Об'єктом дослідження є цілі навчання іноземної мови, в той час як **предметом роботи** є шляхи реалізації цілей навчання іноземної мови на різних етапах.

Для досягнення мети роботи та виконання поставлених завдань було використано низку **методів дослідження**, а саме: логічного узагальнення, порівняння та систематизації психолого-педагогічних, лінгвістичних та методичних досліджень.

Теоретична значущість полягає у систематизації теоретичних передумов дослідження і практичного досвіду шляхів реалізації цілей навчання іноземної мови на різних етапах.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані в розробці лекційних та практичних курсів з іноземних мов та методики викладання іноземних мов.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІЛЕЙ ТА ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

1.1 Цілі навчання іноземної мови

У даному параграфі розглянемо цілі навчання іноземної мови. Але спочатку звернемося до поняття ціль.

У філософії ціль визначається як ідеальне, уявне передбачення результату діяльності і шляхів його досягнення за допомогою певних засобів. У тлумачному словнику дається кілька трактувань поняття цілі, в тому числі і таке: «ціль – предмет прагнення, того, що треба здійснити» [10, с. 28]. А в психологічному словнику ціль визначається як усвідомлений образ майбутнього результату, на досягнення якого спрямована дія людини [12, с. 41].

Ціль об'єктивна, в тому сенсі, що вона породжується обставинами, черпається з реального об'єктивного оточення. Але, будучи об'єктивною за своїм походженням, ціль і суб'єктивна: вона є продуктом свідомості, народжується в свідомості людини і несе в собі всі особливості свідомості конкретної людини.

Тож, ціль – це запланований результат діяльності, що виражається в отриманні доступу до цінностей, необхідних для задоволення потреб суб'єкта.

З точки зору змістовності відмінність між ціллю і задачею полягає в наступному. Змістом цілі є приваблива для суб'єкта цінність. Що стосується задачі, то її зміст є похідним від перешкоди, яку необхідно усунути даному суб'єкту для досягнення цілі. Ціль апелює до потреби, до людських прагнень, а задача – до дій. Задачі вимагають дій, напруги, витрати енергії, часу і т.д., а ціль звернена до потреб [14, с.110].

Отже, оскільки ціль – це цінність, необхідно домагатися того, щоб учні з самого початку навчання були не тільки ознайомлені з цілями, але і домогтися того, щоб ці цілі були прийняті ними як особистісно значуща цінність. Можна

сказати, що цілепокладання об'єктивно вимагає прийняття мети суб'єктом (учнем) як цінності.

У світлі компетентнісного підходу це питання набуває нового, особливо актуального звучання. Справа в тому, що, як показано в багатьох дослідженнях, будь-яка компетенція об'єктивно передбачає, що особистість має здатність і готовність до використання своїх знань, умінь, навичок і досвіду для вирішення виникаючих у професійній діяльності ситуацій. Причому не тільки відомих, стандартних, але і невідомих, нових ситуацій. Тобто володіння компетенцією означає, що особистість здатна знаходити нові необхідні знання та вміння на основі вже наявного у неї досвіду. А це, в свою чергу, можливо лише в тому випадку, коли знання, вміння, навички і досвід мають неформальний характер, а привласнені особистістю як цінність, що має для неї значення, як засіб, який необхідно для вирішення професійних завдань [1].

Категорія цілі і її функції в процесі навчання була предметом уваги ряду дослідників в області дидактики. При цьому зауважимо, що в порівнянні з іншими категоріями, цілі приділялася помітно менша увага.

У роботі Я. Скалкової під ціллю навчання розуміється обдуманий і очікуваний результат, до якого прагне вчитель у взаємодії з учнями [3, с. 3]. Цей результат виражається в змінах (зрушеннях), які за допомогою навчання досягаються в знаннях, уміннях, особистісних якостях, характері учнів, в їхніх відносинах, поглядах, ціннісних орієнтаціях, в розвитку їх особистості в цілому [24, с. 13].

На нашу думку, необхідно розглядати єдність навчання і виховання як закономірність навчання. Процес навчання надає виховний вплив на учнів, який виражається у змінах тих чи інших сторін особистості (її поглядів, ціннісних орієнтацій, характеру, відносин та ін.). Акцентуємо увагу на словах «зміна», «зсув», які говорять про динаміку властивостей особистості і особистості в цілому.

Однак, незважаючи на єдність процесів навчання і виховання, в ході навчання основна мета все ж полягає у формуванні в учнів системи знань і вмінь

про навколишній світ (природу, суспільство, людину), розвиток мислення та інших психічних станів і процесів (пам'яті, уяви та ін.).

Структура будь-якої цілі включає в себе три елементи: об'єкт цілі, предмет цілі, цільову дію. Знання цієї структури необхідно для того, щоб самостійно розробляти питання про ті чи інші педагогічні цілі.

Відомі чотири складові мети вивчення іноземної мови у методиці їх навчання [15, с. 61]:

- розвиваюча (розвиток психічних функцій – логічне мислення, пам'ять та увага);
- освітня (розширення світогляду учнів);
- виховна (пошана до людей, мови, звичаїв, завзятості, працелюбності);
- практична (навчання спілкуванню та комунікації).

Виокремлюють наступні основні цілі навчання іноземним мовам [14, с. 68]:

- створення та розширення комунікативної компетентності учнів (формування та розвиток соціокультурної, мовленнєвої та мовної компетентності);
- культурний та соціальний розвиток школярів (вивчення рідної та іноземної мов, культури власної країни, а також культур іншомовних народів, розвиток здатності школярів в спілкуванні іноземною мовою репрезентувати свою країну та її культуру);
- ознайомлення учнів зі стратегіями самостійного спостереження за їх комунікативним розвитком під час переходу з одного рівня освіти на інший;
- формування у школярів поваги до інших націй та культур, готовності до ділової співпраці та кооперації, спільного вирішення проблем людей;
- зростання мотивації при вивченні другої іноземної мови;
- розвиток самоосвітнього потенціалу молоді з урахуванням різноманітності сучасного багатомовного та полікультурного світу;

— зростання у процесі вивчення мов та культур творчих і інтелектуальних здібностей школярів.

Формування комунікативної компетентності при навчанні іноземній мові є головною метою. Складовими комунікативної компетентності є: комунікативна здатність, комунікативні вміння, комунікативні знання, які повинні бути адекватні комунікативним завданням і достатні для їх вирішення [16, с. 87].

Н. Ф. Бориско [15, с. 118] виділяє такі складові іншомовної комунікативної компетентності, як:

- 1) навчально-стратегічна компетентність;
- 2) мовні компетентності (фонетична, лексична, граматична, орфографічна, орфоепічна);
- 3) мовленнєві компетентності в говорінні, аудіюванні, читанні, письмі і перекладі;
- 4) лінгвосоціокультурна компетентність.

Комунікативна компетентність дозволяє, в першу чергу, здійснювати спілкування: надсилати, отримувати, осмислювати інформацію, сприймати, розуміти іншу людину і, крім того вона виступає регулятором подальших відносин, контактів з іншими людьми.

Поняття комунікативної компетентності, на наш погляд, передбачає усвідомлення людиною її ціннісних орієнтацій і власних потреб; її перцептивні вміння, тобто здатність сприймати зовнішнє середовище без суб'єктивних спотворень; готовність до сприйняття нового у навколишньому оточенні; свої можливості в розумінні норм і цінностей інших соціальних груп і культур; свої відчуття та психічні стани в зв'язку з впливом факторів оточуючого середовища.

Володіння комунікативною компетентністю має на увазі володіння такими компетенціями та якостями, як [8, с. 27]:

- 1) розуміння, що таке «культура», знання ознак об'єднання людей в різні культури, способів взаємодії представників різних культур;

2) знання і вміння розуміти культурні факти, світові тенденції, проблеми, події, перспективи розвитку сучасного світу;

3) знання способів комунікації, їх функцій, вміння визначати і вирішувати ситуації міжкультурних конфліктів;

4) знання цінностей і національних характеристик представників досліджуваної культури, форм і способів їх відображення в мовній і соціальній поведінці, а також вміння через спілкування визначати культурні особливості представників різних народів (не лише носіїв мови, що вивчається);

5) вміння правильно вибирати мовні одиниці, мовну та соціальну поведінку відповідно до культурних особливостей і ціннісних орієнтацій співрозмовників і передбачати сприйняття і поведінку носіїв іншої культури з метою здійснення позитивного спілкування;

6) уміння сприймати і усвідомлювати подібності та відмінності між своєю культурою і іншими культурами, вміння критично оцінювати взаємодіючі культури через їх власне ціннісне сприйняття світу;

7) вміння представляти свою культуру на іноземній мові носіїв інших культур і пояснювати відмінності своєї культури від культури співрозмовника, вміння виступати в якості посередника між культурами;

8) потреба і готовність до пізнання іншої культури і порівняно зі своєю, готовність до міжкультурного спілкування, зміна ставлення до стереотипів, прояв емпатії, адаптивності, сприйнятливості, толерантності, відкритості;

9) уміння керувати своїми емоціями, зокрема, почуттями невизначеності і занепокоєння при спілкуванні з носіями іншої культури;

10) усвідомлення своєї культурної приналежності і своєї ролі «полікультурного суб'єкта в рідному середовищі», своєї відповідальності в суспільних подіях, а також в подоланні розбіжностей між представниками різних культур.

Тож, як бачимо, комунікативна компетентність є ключовою в успішному оволодінні учнями іноземної мови та для досягнення цілей навчання зокрема.

У наступному параграфі звернемося до розгляду функцій та характеристик цілей навчання іноземної мови.

1.2 Функції та характеристики цілей навчання іноземної мови

У даному параграфі розглянемо характеристики та функції цілей навчання іноземної мови, зупинимося детальніше на змісті навчання.

Традиційно зміст навчання в найзагальнішому розумінні означає все те, «чому слід навчати учнів». Деякі методисти вважають, що складовими навчального змісту є знання певного мовного матеріалу (словниковий запас, граматики, фонетика, орфографія), навички, теми для усного мовлення та читання, мовні поняття, які відсутні у рідній мові [2, с. 32].

Сучасні вітчизняні та зарубіжні дослідники розглядають зміст навчання як категорію, що постійно розвивається, що відображає предметний та процедурний аспекти. Перший аспект, як правило, співвідноситься з різноманітними знаннями, що беруть участь у процесі викладання предмета. Другий аспект – власне вміння та навички використовувати набуті знання з метою словесного чи письмового спілкування [23, с. 83]. Ці компоненти (знання, вміння та навички) найчастіше зустрічаються серед різних авторів. У той же час у теорії викладання іноземних мов досі немає єдиної точки зору на проблему складового складу змісту викладання іноземних мов.

Найпоширеніша серед методистів точка зору на зміст викладання іноземних мов базується на загальній педагогічній інтерпретації цієї категорії, що включає знання світу, досвід впровадження методів діяльності, досвід творчої діяльності, а також досвід емоційного ставлення до предметів реальності, набутий у процесі навчання. Таким чином, крім знань, умінь і навичок, зміст навчання також включає в себе досвід емоційно-оцінного ставлення учня. Це означає, що зміст викладання іноземної мови, як і будь-якого іншого навчального предмета, включає не тільки те, що можна почути і побачити

на уроці, що чітко виражено або чітко представлене, але і почуття та емоції учнів, а також психічні процеси, які відбуваються в їхній свідомості в процесі вивчення іншомовної культури [26, с. 54]. Іншими словами, зміст викладання іноземних мов – це все, що бере участь у викладанні вчителя, навчальній діяльності учня, навчальному матеріалі, а також його оволодінні.

Зміст навчання також розглядається як складна діалектична єдність, сформована певним чином із взаємодії організованого навчального матеріалу (змісту предмета) та процесу його викладання.

Згідно цієї ідеї, зміст викладання іноземних мов формується з [7, с. 52]:

— зміст теми, що включає основні одиниці методичної організації матеріалу (типові фрази, слова, текст, тему як потенційний текст) та основні види вправ;

— педагогічний процес, а саме процес набуття знань, навичок й умінь іноземної мови.

Зауважимо, що зміст навчання іноземної мови тісно пов'язаний зі складовими мети вивчення іноземної мови. Охарактеризуємо ці складові детальніше.

Розвиток та формування іншомовної комунікативної компетентності є практичною метою навчання іноземних мов, яка передбачає готовність та здібність реалізовувати міжкультурне та міжособистісне спілкування з носіями мови в заданих стандартом або програмою межах. Формування даної компетентності має на меті розвиток усіх складових її компонентів: мовної, мовленнєвої, соціокультурної, навчально-пізнавальної та компенсаторної компетенцій, тобто саме тих компетенцій, які входять до складу обов'язкового мінімуму основних освітніх програм [13, с. 59].

Розвиваюча мета орієнтована на розвиток особистості учня, його мовних здібностей, уваги, мислення, пам'яті та уяви, заохочення до подальшого опановування іноземною мовою. Виховна мета полягає у вихованні дружнелюбного, толерантного ставлення до репрезентів інших країн. Освітньою метою є освоєння елементарних лінгвістичних уявлень, заохочення школярів до

отримання нового соціального досвіду за допомогою застосування іноземних мов [13, с. 62].

Таким чином, зауважимо, що навчання іноземним мовам потрібно проходити у комплексі освоєння учнями знань, умінь та навичок, яке знаходить своє застосування в реалізації цілей навчання іноземних мов в навчальному стандарті, разом з тим зміст цільових установок стає більш насиченим і оновленим.

РОЗДІЛ 2

ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ

2.1 Реалізація цілей навчання іноземної мови на початковому етапі

У нашій країні існує інтенсивний інтерес до проблем раннього шкільного навчання дітей іноземним мовам. Робота з дошкільнятами та школярами на початковому етапі стала невід'ємною частиною всієї системи навчання іноземної мови, а раннє навчання є одним із перспективних та пріоритетних напрямків.

Для системи початкового навчання проблема вибору іноземної мови не є настільки актуальною, оскільки на цьому етапі провідним є не завдання оволодіння мовою, а культурою. Вивчення іноземної мови на початковому етапі важливо, адже саме це налаштовує дитину на подальше сприйняття іноземної мови, і не має значення, з якої мови починається процес набуття лінгвокультурного досвіду. Упішного освоєння іноземної мови на початковому етапі можна досягти лише за певних умов [5, с. 42]:

По-перше, у школяра повинна бути позитивна мотивація та інтерес до іншомовного спілкування.

По-друге, у процесі навчання має бути створена сприятлива ситуація для самовираження та самореалізації.

По-третє, метою викладання вчителя має бути не оволодіння певним мовним та мовленнєвим матеріалом, а розвиток особистості дитини, її інтелектуальних (когнітивних) та емоційно-вольових здібностей, особистісних якостей, які проявляються насамперед у мові. Особливою місією вчителів є пояснення батькам розвиваючого потенціалу англійської мови. Оскільки іноземна мова не є самоціллю для учня початкової школи, процес навчання не повинен будуватися як процес цілеспрямованого формування іншомовної комунікативної компетенції та загального уявлення про систему мови, що вивчається, як це буває на старших ступенях шкільної освіти.

Для учня початкової школи важливо отримання задоволення від основних аспектів навчання, тобто про що говорити, слухати, писати, що робити, в тому числі за допомогою мови, яка вивчається є пріоритетом перед мовою.

Питання, пов'язані з навчанням іноземних мов молодшими школярами, сьогодні є предметом широкого обговорення, оскільки дитинство фахівцями вважається найбільш сприятливим періодом для оволодіння іноземною мовою. Роль іноземної мови на початковому етапі навчання є особливо неоціненним у плані розвитку. Мова для учня – це насамперед засіб розвитку, пізнання та виховання [18, с. 649]. Головною задачею на початковому етапі навчання повинен бути розвиток особистості учня за допомогою іноземної мови, що передбачає формування потреб та мотивів пізнавальної діяльності, цікавості та особливих інтересів, винахідливості та нестандартного мислення, творчої уяви та навчальних здібностей.

Отже, у зміст викладання іншомовної комунікації на початковому етапі необхідно ввести наступні чотири аспекти: розвивальний (пріоритетний), навчальний, пізнавальний та виховний. Мету навчання з усіх цих аспектів можна сформулювати так [4, с. 11]:

- розвиток психічних функцій учня через процес оволодіння іноземною мовою (увага, пам'ять, мислення);
- задоволення пізнавальних потреб учня (ознайомлення зі святами, традиціями та звичаями мови, що вивчається, ознайомлення з пам'ятками країн мови, що вивчається);
- формування в учня мотивації до подальшого оволодіння іноземною мовою;
- виховання громадянина не лише своєї країни, а й світу (виховання розуміння, поваги та толерантності до іншої культури, виховання правильної оцінки себе та інших, виховання поваги до людей);
- підвищення ефективності оволодіння мовою.

Зауважимо, що основним прийомом вивчення іноземної мови на початковому етапі є гра. Сформуємо вимоги до гри щодо прийому навчання школярів іноземної мови [6, с. 4]:

1. Наявність уявної ситуації, уявного плану, в якому діти будуть діяти, а також пов'язані з ними інші компоненти: ролі, ігрові об'єкти.

2. Дітям необхідно усвідомлювати ігровий результат (що саме буде досягнуто в результаті гри). Це не обов'язково «матеріальний» результат чи інший виграш – цікавим результатом, наприклад, може бути створення за допомогою слів незвичайних, комічних чи фантастичних зображень.

3. Усвідомлення дітьми правил гри, дотримуючись яких можна досягти результату.

4. Можливість вибору конкретної дії у грі для кожної дитини, яка забезпечує індивідуальну активність у колективній формі гри. Наприклад, якщо всі будинки на вулиці потрібно пофарбувати в різні кольори, дитина може вибрати колір за своїм вибором, будуючи фразу під час гри: *I have got a green house.*

Гра на уроках іноземної мови з молодшими школярами – це не просто колективне проведення часу, а головний спосіб досягнення всіх цілей навчання – від найменших мовних навичок до вміння вести самостійну бесіду [17, с. 65]:

1. Необхідно точно знати, яке вміння, навичка тренується.

2. Гра повинна ставити дитину перед необхідністю зусиль, навіть незначних – так, щоб у грі з вибором кольору будинку на кольоровій вулиці, потрібно спочатку подумати, вирішити, який колір подобається учню і відповідно будувати фразу.

3. Не варто давати правила гри у строгих формулюваннях.

4. Правила гри повинні бути розроблені так, щоб помилка в мовних діях призводила до програшу в грі.

Ефективність формування вмінь та навичок іншомовного мовлення підвищується завдяки взаємодії ігрової мотивації та інтересу до навчання в школі, завдяки здатності, з одного боку, користуватися підручником, а з іншого

– зробити цей підручник захоплюючим [9, с. 29]. Точніше, захоплення не закладено в самому підручнику, а в особливій організації роботи з ним. Робота з книгою також дозволяє вирішувати навчальні та розвиваючі завдання: вміння працювати в команді, зосереджуватися на дії, знаходити самостійне рішення комунікативної проблеми, включати уяву, розпізнавати кольори та геометричні фігури. Наприклад, сторінка підручника може виглядати так: кожен малюнок супроводжується символами (трикутники, квадрати, ромби, зірки різних кольорів).

Окрім підручника, вчитель та кожен учень мають набір символів, вирізаних із кольорового паперу та наклеєних на картон. На основі трьох малюнків на одній сторінці підручника можна організувати такі види дій:

1. Аудіювання. Учитель називає зображення. Залежно від правильного розуміння, діти знаходять малюнок і піднімають відповідний умовний значок – трикутник, квадрат або коло.

2. Самостійне висловлювання з опорами. Учитель піднімає умовний знак, наприклад, коло, діти знаходять відповідну картинку і розповідають, що на ній зображено.

3. Тренування пам'яті та уваги. Діти повинні уважно переглядати сторінку підручника, а потім закрити її. Вчитель показує знак, потрібно згадати, що було на малюнку з таким знаком і розповісти.

4. Малюнки, які ожили. На різних етапах навчання діти, залежно від рівня вмінь та навичок, можуть по-різному «оживляти» картинки: *I am a cat. I am white. I have green eyes. I have a black tail.*

Отже, вивчення іноземної мови на початковому етапі навчання – це курс на розвиток учня в процесі вивчення мови, активне залучення до цього процесу мислення, пам'яті, уяви, емоцій, використання іноземної мови у своїй «людській» функції – висловлювати та розуміти думку.

Усі аспекти навчання іншомовної комунікації тісно взаємодіють, внаслідок чого вивчення іноземної мови та її викладання сприяє формуванню особистості учня, його моральних якостей та інтелектуальних здібностей.

2.2 Реалізація цілей навчання іноземної мови на середньому етапі

Перейдемо до розгляду реалізації цілей навчання іноземної мови на середньому етапі.

Державний освітній стандарт базової середньої освіти визначає такі завдання [10, с. 29]:

— формування доброзичливого та толерантного ставлення до цінностей інших культур, оптимізму та яскраво вираженої особистісної позиції у сприйнятті світу, у розвитку національної самосвідомості на основі ознайомлення з життям їхніх однолітків з інших країн, враховуючи рівень іноземної комунікативної компетентності, досягнутий учнями;

— формування та вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності; розширення та систематизація знань про мову, розширення мовного горизонту та лексики, подальше оволодіння загальною культурою мовлення;

— досягнення субпорогового рівня зовнішньої комунікативної компетентності;

— створення основи для формування інтересу до підвищення рівня володіння іноземною мовою, у тому числі шляхом самостереження та самооцінки, для вивчення другої / третьої іноземної мови, для використання іноземної мови як засобу отримання інформації що дозволяє розширити свої знання в інших предметних областях.

На середньому етапі викладання іноземної мови учні змінюють своє ставлення до предмета, який вивчається. Дослідження показують, що в структурі мотивації визначаються зовнішні фактори. Г. В. Рогова та інші розрізняють «вузько-особистісні мотиви (діяльність заради оцінки чи інших особистих благ)» [17, с. 64]; негативні мотиви, пов'язані з усвідомленням учнем проблем, які його чекають, якщо він сумлінно не виконає свої академічні обов'язки. А оскільки стрижнем інтересу є внутрішні мотиви (комунікативні та пізнавальні, що

впливають із активності оволодіння іноземною мовою), інтерес до предмету зменшується.

Тому саме на середньому етапі навчання іноземної мови вчитель не повинен забувати як про ігрові, так і про змагальні форми роботи при впровадженні та закріпленні лексичного та граматичного матеріалу. Завдяки іграм активізуються всі пізнавальні процеси, що беруть участь: увага, пам'ять, мислення, творчі можливості.

Наприклад, використання лексичних ігор стимулює пізнавальну активність учнів, в ході якої він здійснює пошук необхідної інформації про країну досліджуваної мови, її традиції та історію, творчо переробляє цю інформацію, що сприяє розвитку лінгвістичного досвіду.

Всі ігри припускають творче використання усного та писемного мовлення і формують позитивне ставлення до самого предмету іноземної мови і його вивчення. При цьому гра може перерости в проект, наприклад, «Розумний будинок» або «Будинок майбутнього», «Віртуальна екскурсія по рідному місту» (або місту країни, що вивчається), «Створюємо музичну групу» та інші. Крім розвитку навичок творчого письма, дані ігри закріплюють і розширюють тематичний словниковий запас і носять безсумнівну виховну спрямованість.

Особливості розвитку пізнавальних здібностей підлітка часто викликають труднощі в школі: погана працездатність, неадекватна поведінка. Успіх набуття знань багато в чому залежить від мотивації, від особистого значення, яке має навчання для підлітка. Головною умовою будь-якого навчання є наявність бажання здобувати знання [11, с. 19].

Для того, щоб зацікавити підлітка, необхідно пов'язати зміст викладання англійської мови з його видами діяльності, тобто однією з головних цілей кожного уроку має бути спілкування [21, с. 75].

Важливо знайти «середину», яка забезпечила б дотримання необхідного балансу між навчанням та грою, пам'ятаючи, що гра повинна залежати від конкретних навчальних завдань. Досвід демонструє, що без дій у гайливій формі, закріплення в пам'яті учня іншомовного словника є не таким ефективним

та потребує небажаного розумового напруження. Завдання в ігровій формі, впроваджене в навчальний процес на заняттях з вивчення іноземної мови, як один із методів навчання, повинне бути цікавим, жвавим та нескладним, сприяючи накопиченню нового лексичного матеріалу, а також закріпленню знань, набутих раніше.

Отже, тільки розумне використання методичних прийомів сприяє ефективному та якісному засвоєнню матеріалу та зробить сам процес навчання ефективним.

2.3 Реалізація цілей навчання іноземної мови на старшому етапі

У даному параграфі розглянемо реалізацію цілей навчання іноземної мови на старшому етапі. Зауважимо, що головною метою на даному етапі є формування комунікативної компетентності, яка не обмежується стінами школи, адже успішність спілкування, так як і навчання безпосередньо залежить від розвитку комунікативної компетентності учня.

Для старшокласника це новий етап в житті, часом навіть важкий, особливо для учнів зі слабо розвиненою комунікативною компетентністю. Старшокласник, який не вміє підтримувати бесіду, взаємодіяти з оточуючими людьми намагається триматися осторонь від усієї групи. Як наслідок – відсутність друзів, товаришів, тому такий учень відчуває себе вкрай незатишно в оточенні. До того ж, такі учні намагаються не відповідати на заняттях, так як бояться оцінки оточуючих. Навіть дрібна незначна критика на адресу учня сприймається ним дуже гостро і болісно. Але з такою позицією дуже складно жити в сучасному суспільстві [19, с. 200]. Наприклад, сучасний роботодавець при виборі претендента на конкретну посаду віддасть перевагу людині комунікабельній, ніж замкнутій і неговіркій, так як, по-перше, в даний час більшість професій вимагають спілкування з оточуючими, а, по-друге, з комунікабельною людиною легше домовитися, знайти компроміс в проблемній ситуації.

Слід зауважити, що сучасні підлітки є представниками так званого покоління «міленіалів». Це покоління, яке народилося та зростало в епоху Інтернету. З самого дитинства вони навчилися використовувати різні гаджети – смартфони, планшети, комп'ютери, при цьому, важливою складовою їх життя стали соціальні мережі [25, с. 63].

Одним із засобів мотивації учнів, підвищення їх інтересу до уроків іноземної мови може стати залучення соціальних мереж як навчального засобу. Серед соціальних форм включеності в Інтернет середовище лідирує захоплення соціальними мережами. Дійсно, сучасне покоління можна назвати «поколінням соціальних мереж». Цей ресурс практично оптимально задовольняє потребу в спілкуванні, пошуку нових знайомств і обміні інформацією. Найбільшою популярністю користуються такі соціальні мережі, як Twitter, Facebook, Instagram.

Якщо сучасний педагог хоче надати процесу навчання новизну, зробити уроки такими, що «йдуть у ногу з часом», а значить більш цікавими, близькими учням, слід розглянути можливість інтеграції уроків англійської мови і соціальних медіа. Адже, спілкування в соціальних мережах дає змогу штучно або віртуально зануритися в іншомовне середовище.

Розглянемо можливості, які можуть забезпечити для навчального процесу різні популярні сьогодні соціальні мережі.

За допомогою комп'ютерної програми Skype учні можуть розмовляти англійською мовою з носіями мови. Вони можуть практикувати монологічне та діалогічне мовлення у безпосередньому спілкуванні з іншомовними однолітками. Тим самим підвищиться мотивація до вивчення іноземної мови, так як учні бачитимуть реальну практичну цінність мови, що вивчається.

За допомогою платформи Facebook є можливість створення груп для кожного класу, де можна створювати оголошення, розміщувати завдання та вказувати період й термін виконання завдання.

У ході проходження програмного матеріалу з англійської мови Twitter може надати актуальну інформацію за допомогою хештегів, орієнтованих на

актуальні проблеми та питання, що дасть змогу учням змодельовати ситуацію того, що відбувається у світі.

За допомогою платформи YouTube учні матимуть змогу переглядати матеріали лекцій та додаткові навчальні матеріали, підготуючись таким чином до наступного заняття. Крім того, для формування навичок монологічного мовлення учні можуть зняти невеликий ролик, у якому розповідають про щось, записати трансляцію, зробити огляд якогось місця, товару тощо англійською мовою.

Головне завдання викладача – допомагати розвивати комунікативну компетентність не прямо, а опосередковано під час навчальної або позакласної діяльності до рівня, достатнього для успішного функціонування в суспільстві [22, с. 53].

Тож, правильний підбір методів і форм навчання на старшому етапі, зокрема використання соціальних мереж, сприятиме розвитку іншомовної комунікативної компетентності учнів.

ВИСНОВКИ

У ході проведення дослідження було здійснено обґрунтування та аналіз шляхів реалізації цілей навчання іноземної мови на різних етапах.

У методиці навчання іноземних мов відомі чотири складові мети вивчення іноземної мови: розвиваюча (розвиток психічних функцій – логічне мислення, пам'ять та увага); освітня (розширення світогляду учнів); виховна (пошана до людей, мови, звичаїв, завзятості, працелюбності) та практична (навчання спілкуванню та комунікації).

Формування комунікативної компетентності при навчанні іноземній мові є головною метою. Складовими комунікативної компетентності є: комунікативна здатність, комунікативні вміння, комунікативні знання, які повинні бути адекватні комунікативним завданням і достатні для їх вирішення. Комунікативна компетентність дозволяє, в першу чергу, здійснювати спілкування: надсилати, отримувати, осмислювати інформацію, сприймати, розуміти іншу людину і, крім того вона виступає регулятором подальших відносин, контактів з іншими людьми.

Зміст викладання іноземних мов – це все, що бере участь у викладанні вчителя, навчальній діяльності учня, навчальному матеріалі, а також його оволодінні.

Вивчення іноземної мови на початковому етапі важливо, адже саме це налаштовує дитину на подальше сприйняття іноземної мови, і не має значення, з якої мови починається процес набуття лінгвокультурного досвіду. Головною задачею на початковому етапі навчання повинен бути розвиток особистості учня за допомогою іноземної мови, що передбачає формування потреб та мотивів пізнавальної діяльності, цікавості та особливих інтересів, винахідливості та нестандартного мислення, творчої уяви та навчальних здібностей.

Для того, щоб зацікавити учня на середньому етапі навчання, необхідно пов'язати зміст викладання англійської мови з його видами діяльності, тобто однією з головних цілей кожного уроку має бути спілкування. Тільки розумне

використання методичних прийомів сприяє ефективному та якісному засвоєнню матеріалу та зробить сам процес навчання ефективним.

Правильний підбір методів і форм навчання на старшому етапі, зокрема використання соціальних мереж, сприятиме розвитку іншомовної комунікативної компетентності учнів.

Отже, головне завдання викладача – допомагати розвивати комунікативну компетентність не прямо, а опосередковано під час навчальної або позакласної діяльності до рівня, достатнього для успішного функціонування в суспільстві.

Я, Артемюк Анна Олександрівна, своїм підписом засвідчую, що моя бакалаврська робота «Взаємозв'язок цілей навчання іноземної мови» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемюк А. Взаємозв'язок цілей навчання іноземної мови / А. Артемюк, О. Шуменко // Abstracts of the 10th International scientific and practical conference. – Liverpool, United Kingdom: Cognum Publishing House, 2020. – Pp. 1062-1071.
2. Бардашевська І. С. Головний принцип у навчанні / І. С. Бардашевська // Англійська мова в початковій школі: Науково-методичний журнал. – 2011. – №10. – С. 32–35.
3. Бех П. О. Концепція викладання іноземних мов в Україні / О.П. Бех, Л.В. Биркун // Іноземні мови: Науково-методичний журнал. Київ, 1999. – № 2. – С. 3–8.
4. Боковенко Н. Р. Поєднання різних форм роботи на уроках англійської мови / Н.Р. Боковенко // Іноземні мови: Науково-методичний журнал. Київ, 2003. – №2. – С. 11–12.
5. Демчик Л. П. Форми проведення занять з англійської мови в початкових класах /Л. П. Демчик//Англійська мова та література. – 2003. – №33.
6. Денисюк Л. Навчання усного мовлення на середньому етапі / Л. Денисюк // English language and culture: всеукраїнська газета для вчителів. Київ, 2014. – №4. – С. 4–5.
7. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. д. пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – Київ: Ленвіт, 2003. – 273 с.
8. Заруба О. П. Розвиток мовленнєвих навичок за комунікативним методом /О. П. Заруба//Англійська мова в початковій школі. – 2005. – №11(12). – С.27 – 30.
9. Захарова Г. В. Стратегії навчання та види діяльності молодших школярів / Г.В. Захарова // Англійська мова в початковій школі: Науково-методичний журнал. Київ, 2007. – №6. – С. 29–31.

10. Захарченко А. О. Особливості організації навчання англійської мови на ранньому етапі / А. О. Захарченко // Англійська мова в початковій школі: Науково-методичний журнал. Київ, 2008. – № 1. – С. 28–31.
11. Корнева Л. П. Застосування методу проектів на уроках англійської мови /Л. П Корнева //.– ИЯШ. – 2006. № 5. – С. 19-22.
12. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навчально-методичний посібник / В. Г. Редько, Т. К. Полонська, Н. П. Басай [та ін.] ; за наук. ред. В. Г. Редька. – Київ: Педагогічна думка, 2013. – 360 с.
13. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : [підручник] / [Л. С. Панова, І. Б. Андрійко, С. В. Тезікова та ін.]. – Київ: ВЦ «Академія», 2010. – 328 с.
14. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец, осв.-кваліф. рівня «магістр»] / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / За ред. С.Ю. Ніколаєвої. – Київ: Ленвіт, 2011. – 334 с
15. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах / С. Ю. Ніколаєва.– Київ: Ленвіт, 2013. – 269 с.
16. Пехота О. М. Освітні технології: навч.-метод. посібник / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.: за заг. ред. О. М. Пехоти. – Київ: А. С. К., 2001. – 256 с.
17. Попіль І. Ф. Шляхи підвищення ефективності та якості уроку англійської мови / І.Ф. Попіль.// – Київ, Генеза, 2009.
18. Редько В. Г. Особливості реалізації змісту рівневого навчання іноземних мов у старшій профільній школі в Україні / В. Г. Редько, О. С. Пасічник // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. – Київ: Пед. думка, 2012. – Вип. 12. – С. 649– 662.
19. Федоренко Ю. П. Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 /Ю. П. Федоренко. – Луцьк, 2005. – С.200 – 250.

20. A Common European Framework of Reference for Languages Learning, Teaching, Assessment. – Strasbourg, 2001. – 264 c.
21. Brown H. D. Principles of Language Learning and Teaching./H. D. Brown – New Jersey: Prentice Hall, 2015. – 285 p.
22. Coombe Ch. A Practical Guide to Assessing English Language Learners / Ch. Coombe, K. Folse, N. Hubley. – The University of Michigan Press, 2007. – 202 p.
23. Gebhard J. G. Teaching English as a Foreign Language: A Teacher Self Development and Methodology Guide. /J. G. Gebhard//The University of Michigan Press, 1996. –194 p.
24. Harmer J. How to Teach English. /J. Harmer// New Edition. Longman, 2007. – 288 p.
25. Harmer J. The practice of English language teaching 4th edition /J. Harmer// Harlow UK: Pearson Longman, 2007.
26. Woodward T. Planning Lessons and Courses: Designing Sequences of Work for the Language Classroom. /T. Woodward// Cambridge, University Press, 2001. – 266 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Клас 3

Lesson. School Things And Colors

Тип уроку. Комбінований.

Цілі

Практичні: повторити лексичний матеріал з теми «School Things And Colors», активізувати конструкцію *Where is the...?* й пригадати, як відповідати на це запитання, використовуючи прийменники *on, in, under, near*.

Виховна: виховувати такі риси характеру як чуйність, доброзичливість при роботі у групах та в парах.

Розвиваюча: розвивати логічне мислення, мовну догадку, пам'ять учнів.

Освітня: підвищити культуру спілкування учнів, розширити поняття про етикет.

Обладнання: картки для роботи у групах, шкільні речі, роздатковий дидактичний матеріал для роботи у групах, ілюстративний матеріал.

Хід уроку

Етап. Мета. Прийом	Зміст роботи
<p><u>Початок уроку</u> Етап 1. Організаційний момент Мета. Залучити учнів до роботи Прийом. Привітання та бесіда з класом.</p> <p>Етап 2 Введення в іншомовну атмосферу. Прийом 1 Вірш «What's Your Name?».</p>	<p>T: Good morning! P: Good morning! T and Ps (хором): Good morning, good morning, good morning to you! Good morning, good morning I'm glad to see you!</p> <p>T: Today our friend, a hedgehog, comes to us. And he wants to know your names. Say your name and your neighbor's name. What's your name? P: My name is His / Her name is (Аналогічно повторюється запитання <i>How old are you?</i>)</p>

Прийом 2 Складання вірша. Робота в групах.

T: A hedgehog will tell you a poem. You should learn from this poem what is his name.

What's your name?
 What's your name?
 Now tell me, please,
 What's your name?
 My name is Bill.
 My name is Bill.
 My name is Bill.
 That's my name.

(Учні повторюють вірш хором, а потім по черзі.)

T: So, the hedgehog's name is Bill. Now we will make two groups. The first group will make a poem about Bill's brother Tom.

What's his name?
 What's his name?
 Now tell me, please,
 What's his name?
 His name is Tom.
 His name is Tom.
 His name is Tom.
 That's his name.

T. The second group will make a poem about Bill's sister Kate.

What's her name?
 What's her name?
 Now tell me, please,
 What's her name?
 Her name is Kate.
 Her name is Kate.
 Her name is Kate.
 That's her name.

(Перевірка віршів)

T. Our hedgehog Bill with his sister and brother live in the forest. And they have never visited school. Let's help our hedgehogs to learn about school things and different colors. Our theme is "School Things And Colors"

T: Have you got pencils? How many pencils have you got?

Ps (лічать): 1, 2, 3 etc.

T: Take the blue pencil. (Учні показують олівці.) What color is it?

Основна частина уроку

Етап 3. Оголошення теми та мети уроку

Мета. Створити в учнів установку на сприймання матеріалу

Етап 4 Повторення лексичного матеріалу з теми «Colors»

Приєм 1 Фронтальна бесіда.

Приєм 2 Робота в парах.

Приєм 3 Пісня-гра «Colors».

Етап 5 Повторення лексичного матеріалу з теми «School things»

Приєм 1 Фронтальна бесіда

Приєм 2 Робота в парах.

Етап 6. Робота з граматичним матеріалом

Приєм 1 Практикування учнів у вживанні прийменників on, in, under, near. Виконання учнями команд вчителя.

Take the red/green/black... pencil. (Учні показують олівці.) What color is it?

T Work in pairs and ask each other, showing different pencils: What color is it?

T We and our friends, hedgehogs, will learn a new song «Colors». Let's put our pencils in such order: black, white, blue, red, grey, green, yellow, brown.

(Учні розкладають олівці на столі, учитель перевіряє послідовність кольорів.)

T. Let's listen to the song and you should raise the pencils.

Black and white and blue and red,
Grey and green,
Blue and red,
Black and white and blue and red,
Green and yellow and brown.

(Учні співають пісню й «грають» на кольорових олівцях.)

T. Our hedgehogs want to know about school things. They ask you some questions. So, have you got pens? Show me your pens! (Учні показують ручки.)

What color is your pen, Kate? Have you got pencil boxes/books/schoolbags? Show me your pencil boxes/books/schoolbags! What color is your pencil box/book/schoolbag? (Учні по черзі відповідають.)

T. Work in pairs. Ask each other about the color of your school things.

T: Now take your red pencil/pen/etc. and put it on the desk/on the pencil box/on the book/on the chair. (Показує.) Where is your red pencil/pen/etc.?

(Аналогічно відпрацьовуються прийменники on, under, near)

T. Our hedgehogs want to play with you. They hid your school things. Ask them about the location of different school thing.

<p>Прийом 2 Гра «Ask and Find».</p> <p><u>Заклучна частина уроку</u></p> <p>Етап 7. Домашнє завдання</p> <p>Етап 8. Підсумки роботи, оцінювання учнів</p>	<p>P1 Is the pen on the desk? H1 No. P2 Is the pen in the book? H2 No. P3 Is the pen under the chair? H3 No. P4 Is the pen in the schoolbag? H1 Yes.</p> <p>T. At home you should paint the picture of things you need for school. And you will present your pictures to the classmates and describe things and their colours.</p> <p>T. Our hedgehogs learnt a lot and they thanked you for your work. You were very active today. See you next time. Goodbye.</p>
---	---